LESNÍCKE ARBORÉTUM KYSIHÝBEL AKO JEDINEČNÝ OBJEKT INOVATÍVNYCH METÓD V DIDAKTIKE GEOGRAFIE

Dana Chlpošová, Veronika Jaloviarová, Jozef Capuliak

Abstract

Forestry Arboretum Kysihýbel is a special place that combines history, forestry research and education for the wide public. It has the potential to expand the attractions of Banská Štiavnica region. Forestpedagogy as a part of environmental education is learning about forest ecosystems and man education on a sustainable way of life on the forest example. It is based on experiential learning. A forest walk is a basic organizational unit that is realized in a specific place – forest environment. Currently The National Forestry Centre, as a Forestpedagogy coordinator, in cooperation with other partners, it is involved to the international project called Common Heritage, Joint Future - Trees without borders. The main goal of interest is Forestry Arboretum Kysihýbel. The aim of the paper is to analyse the possibilities of utilization of Forestpedagogy activities as an innovative method of non-formal geography education in the environment of Forestry Arboretum Kysihýbel.

Keywords: experiential learning, forestry arboretum, Forestpedagogy, forest walk

Úvod

Vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov je hlavný cieľ prierezovej témy Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra Štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP) pre 1. a 2. stupeň základnej školy na Slovensku.

Prierezová téma Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra sa vo svojom obsahu hlbšie zaoberá živým a hodnotným hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom Slovenskej republiky. Z odporúčaní ŠVP vyplýva uvedenú prierezovú tému nenásilnou formou začleniť vo vyučovaní do viacerých predmetov, prostredníctvom ich obsahov ale aj formou projektov, exkurzií a pod. Vhodnými sa javia najmä predmety výtvarná, hudobná, literárna a etická výchova, pracovné vyučovanie ale aj dejepis, prírodoveda, vlastiveda a geografia (Štátny pedagogický ústav, 2018).

Teoretickú bázu poznatkov je vhodné podporiť praktickými aktivitami a ak to podmienky umožňujú, vhodné je vyjsť von do „živého“ prostredia. V kontakte s realitou sa školské predmety prirodzene prepájajú do zmysluplného celku. Počas vonkajšej výučby žiaci poznávajú prírodu vlastnou skúsenosťou, všetkými

zmyslami. Sú motivovaní, pretože sa učia v skutočnom svete. Budujú si pozitívny vzťah k miestu, školskému predmetu a učiteľom.

Učenie vonku mimo triedy (ang. outdoor learning) má svoje koncepty a v mnohých krajinách je bežnou praxou vyučovacieho procesu. Učenie vonku v Škótsku sa opiera o myšlienky Patricka Geddesa, ktorý zdôraznil, že do procesu vyučovania je potrebné vtiahnuť hlavu, ruky a srdce. Neskôr sa k tomuto konceptu pridali ďalší, ktorý hovoril o troch prepojených zložkách: Ľudia, činnosť, miesto a k nim pridáva ešte faktor času. Vyzdvihuje práve zložku miesto, ktorú považuje za akéhosi „tretieho učiteľa“. V roku 2013 bola v Škótsku ministerstvom školstva vytvorená stratégia „Play Strategy for Scotland“, v ktorej rezonuje myšlienka, že počas celého školského roku je potrebné, aby sa deti vo veku 0-18 rokov hrali voľne spolu vonku, v prírode a využili na túto hru všetky dostupné miesta a materiál (Robertson, 2014).

Vzťah k niečomu nezískame len memorovaním informácií o objekte, ale jeho spoznávaním, prežívaním pozitívnych zážitkov a zmyslovým vnímaním. Podstatou je zapájanie zmyslov a emócií pri učení. Citlivý vzťah k prírode je pre každého hlbokým obohatením života, kladie základy pre vľúdny a ohľaduplný prístup k okolitému svetu a aj k iným ľuďom (Šircová, 2007).

Národné lesnícke centrum (NLC) ako koordinátor lesnej pedagogiky na Slovensku realizoval v minulosti projekty s cieľom využitia prírodného prostredia pre rozvoj regiónu formou zážitkovej ekoturistiky a lesnej pedagogiky. Cieľom príspevku je poukázať na inovatívnu metódu v didaktike geografie, v našom prípade lesnú pedagogiku, realizovanú v prostredí Lesníckeho arboréta Kysihýbel, ktoré v sebe nesie potenciál prepájania prírodných, kultúrnych a historických hodnôt v kontexte poznávania regiónu. V súčasnej dobe je NLC riešiteľom projektu s názvom *Common heritage, joint future – Trees without borders* (akronym projektu TreeJoy SKHU/1601/1.1/217), ktorého výstupy sú použité ako podklady v príspevku.

Teoreticko-metodické východiská

Lesná pedagogika, základná filozofia

Lesná pedagogika ako súčasť environmentálnej výchovy je učenie o lesnom ekosystéme a výchove človeka k trvalo udržateľnému spôsobu života na príklade lesa. Aktivita lesnej pedagogiky zabezpečujú certifikovaní lesní pedagógovia a je určená všetkým cieľovým skupinám, najmä deťom a mládeži. Využíva aktivizujúce metódy a formy zážitkového učenia a projektového vyučovania. Poskytuje nielen vedomosti, ale oslovuje aj emocionálnu stránku človeka, podporuje získavanie zručností aj celostný rozvoj osobnosti. (Marušáková a kol., 2010a).

Lesná pedagogika sa prirodzene spája s lesom, ktorý pre ňu predstavuje: cieľ, predmet učenia, didaktický nástroj, priestor pre učenie. Les sa nevyužíva len

ako priestor na učenie, ale stáva sa predmetom, cieľom i didaktickým nástrojom výučby. Učenie v lesnej pedagogike je postavené na troch základných pilieroch – hlava, ruky, srdce (Marušáková a kol., 2010b).

Lesná pedagogika je založená na **zážitkovom učení**. Základom zážitkového učenia je aktivita, prostredníctvom ktorej človek získava zážitky. Čím viac energie musí človek vynaložiť, tým je zážitok intenzívnejší a človek si ho lepšie zapamätá. Aj „komerčná“ zábava nás rozptýli, nezanecháva však žiadne stopy, pretože pri nej zvyčajne nemusíme vynaložiť žiadnu energiu. Práve keď od nás aktivita vyžaduje vynaloženie určitej fyzickej alebo psychickej energie, má potenciál zanechať hlboký zážitok. Podľa Pelánka (2008) samotný zážitok ešte nestačí k tomu, aby sa človek niečo naučil. Rozdiel medzi „rekreačným“ zážitkom a „pedagogickým“ zážitkom tkvie v reflexii. K učeniu dochádza vďaka skúmaniu a spracovaniu skúseností, ktoré zážitok vyvolal. Vincíková (2009) uvádza, že pri zážitkovom učení nejde o pasívny transfer poznatkov, ktoré by žiak prijal bez toho, aby boli konfrontované s jeho osobnou skúsenosťou. Ide tu o komplexnejší kognitívny cyklus, v ktorom je poznanie podložené subjektívnou skúsenosťou a pedagogicky spracovaným zážitkom.

Základnou organizačnou formou lesnej pedagogiky je **lesná vychádzka**. Lesná vychádzka je vymedzená časom a priestorom lesného prostredia. Má svoj obsah a štruktúru v závislosti na cieľi a cieľovú skupinu. Spravidla má hromadný charakter (jedna trieda) s dĺžkou trvania 45 alebo 90 minút. Je zabezpečovaná lesným pedagógom. Jej špecifickosť spočíva práve v mieste realizácie a osobe, ktorá ju vedie, t.j. v lese a lesnom pedagógovi. Okrem „klasických lesných vychádzok“ sa možno s lesnou pedagogikou stretnúť v rámci rôznych vedomostných súťaží, tvorivých dielní, besied, rozhovorov, prednášok, exkurzií, záujmových krúžkov, škôl v prírode a pod. (Loyová a kol., 2018).

Využitie lesnej pedagogiky v didaktike geografie v Lesníckom arboréte Kysihýbel

Učenie na príklade lesa má široký záber tém, ktoré je možné aplikovať na konkrétnych predmetoch. Ako príklad uvádzame predmet geografia: Práca s mapami (určovanie svetových strán a čítanie vrstevníc na porastových mapách, porastové značky v mape a v teréne); Lesná vegetácia v krajinách sveta. Témy majú len náhľadový charakter, nezohľadňujú vekový stupeň žiakov a iné špecifiká potrebné pre vypracovanie programu lesnej vychádzky. (Loyová a kol., 2018).

Jedno z miest, kde je možné prepájať teoretické vedomosti nadobudnuté počas klasického vyučovania s praktickými ukážkami a príkladmi je Lesnícke arborétum Kysihýbel. Pre objasnenie uvádzame stručnú charakteristiku objektu ako aj projektu TreeJoy, ktorý poskytol platformu na realizáciu aktivít.

Lesnícke arborétum Kysihýbel je najhodnotnejší lesnícky aklimatizačný objekt, ktorý bol založený v roku 1900 Jánosom Tuzsonom. Podnetom pre založenie arboréta bola neúmerná ťažba dreva v oblastiach s rozvinutým

baníctvom a hutníctvom bez ohľadu na produkčnú vyrovnanosť drevnej hmoty a zabezpečenie nepretržitého zásobovania ostatných odvetví. Cieľom založenia arboréta bolo vytvorenie možnosti skúmať vhodné cudzokrajné lesné dreviny z hľadiska lesného hospodárstva. Pre tento účel sa prvýkrát v histórii použila plošná výsadba jednotlivých drevín. Pozemok o výmere 7,723 ha sa vyznačuje nepriaznivými klimatickými a pôdnymi pomermi. Je rozdelený do 4 oddelení: I, III, IV – ihličnany, II – listnáče a ihličnany. Pôvodný počet vysadených druhov drevín bol 282, najviac dreviny zo Severnej Ameriky, najmä rody *Pinus*, *Acer*, *Picea*, *Quercus*. Nadmorská výška arboréta je 524-558 m n.m., podklad tvorí andezit, vyskytuje sa tu hlinito piesočnatá pôda a spoločenstvo *Querceto-Carpinetum* (Holubčík, 1960). Dlhodobý ročný priemer zrážok je 771 mm a priemerná ročná teplota je 7,7 °C. Merania sa uskutočnili v rozmedzí rokov 1951-1980. (Zborník prác SHMÚ, 1991).

Od roku 1906 sa o arborétum staral Výskumný ústav lesného hospodárstva, potom Vyššia lesnícka škola, od roku 1931 Lesnícky výskumný ústav, ktorý je od roku 2006 súčasťou Národného lesníckeho centra. V roku 1951 bolo Lesnícke arborétum Kysihýbel vyhlásené za chránené územie - prírodnú pamiatku. V súčasnej dobe má objekt plniť okrem výskumného zamerania aj funkciu demonštračného objektu pre študentov i širokú verejnosť. Veľký potenciál tohto objektu je aj pre osvetu a výchovu. Región Banskej Štiavnice, v blízkosti ktorej sa arborétum nachádza, so svojím okolím poskytuje jedinečné miesto pre rôzne formy vzdelávania – exkurzie, návštevy múzeí, sprevádzanie po náučných chodníkoch, lesné vychádzky, školy v prírode a iné. V historickom jadre mesta - mestskej pamiatkovej rezervácii je 360 objektov umelecko - historických pamiatok, aj vďaka ktorým bolo mesto zapísané do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

V roku 2017 sa Národné lesnícke centrum v partnerstve so Šopronskou univerzitou (Soproni egyetem) stalo riešiteľom vyššie spomínaného projektu: *Common heritage, joint future – Trees without borders (TreeJoy)*. Cieľom projektu je zvýšenie atraktívnosti tohto objektu pre cestovný ruch a hlavným ukazovateľom je zvýšenie návštevnosti arboréta širokou verejnosťou. V rámci projektu sa rekonštruje a revitalizuje areál Lesníckeho arboréta Kysihýbel a Botanické záhrady v Šoproni. Okrem týchto činností sa v okolí arboréta obnovuje náučný chodník Kysihýbel, vybuduje sa nové návštevnícke centrum, včelie úle a interaktívne objekty lesnej pedagogiky (dendrofón, hmyzí domček, otáčacie pexesá a pod.). Súčasťou projektu je realizácia 10 modelových vzdelávacích programov lesnej pedagogiky pre žiakov študentov a ostatnú verejnosť a dve exkurzie slovenských študentov do botanickej záhrady v maďarskom Šoproni. K 30.9.2018 bola zrealizovaná 1 exkurzia a 5 modelových vzdelávacích programov lesnej pedagogiky s podrobným prehľadom uvedeným v tab. 1.

Tab. 1: Prehľad zrealizovaných modelových vzdelávacích programov lesnej pedagogiky

Table 1: Overview of realized model educational programs of Forest pedagogy

Cieľová skupina	ZŠ J. Drdoša Víglaš žiaci 1. stupňa	ZŠ Modrý Kameň žiaci 2. stupňa	ŠZS Banská Štiavnica žiaci 1.-8. ročníka	Gymnázium A.H. Škultétyho Veľký Krtíš 6. ročník	SOŠ Pod Bánošom Banská Bystrica stredoškôlaci 2. ročník
Počet účastníkov	56	50	42	52	46
Dĺžka trvania modelového vzdelávacieho programu LP	2 vyučovacie hodiny	2 vyučovacie hodiny	2 vyučovacie hodiny	2 vyučovacie hodiny	2 vyučovacie hodiny
Organizačná forma	lesná vychádzka	lesná vychádzka	lesná vychádzka	lesná vychádzka	lesná vychádzka
Termín konania	september 2018	jún 2018	jún 2018	september 2018	marec 2018

Štruktúra modelového vzdelávacieho programu lesnej pedagogiky v Lesníckom arborete Kysihýbel

Lesnícke arboretum ako unikátny objekt lesníckej histórie s bezprostredným prepojením na históriu blízkej Banskej Štiavnice je vhodným miestom vzdelávania a rozširovania teoretických poznatkov pre rôzne cieľové skupiny. V nasledujúcej tab. 2. uvádzame konkrétny príklad modelového vzdelávacieho programu lesnej pedagogiky, ktorého realizácia sa uskutočnila v septembri 2018. Osnova a štruktúra vychádza z podkladov plánovania a prípravy lesnej vychádzky (Loyová a kol., 2018).

Tab. 2: Vzor prípravy na lesnú vychádzku

Table 2: Example of preparation for forest walk

ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE	
Lesný pedagóg:	3 lesní pedagógovia, zamestnanci NLC
Zodpovedný pedagóg školy:	
Ročník, počet žiakov:	6 ročník, 45 osôb
Dátum a čas stretnutia:	14.9.2018, 10.00 - 11.00 hod. (Gymnázium A.H. Škultétyho, Veľký Krtíš)
Lokalita:	Lesnícke arboretum Kysihýbel
Vzdelávacia oblasť:	Človek a spoločnosť
Predmet:	Geografia
Téma:	Význam lesníckeho arboreta Kysihýbel s prepojením na históriu regiónu Banská Štiavnica.
Cieľ - všeobecný:	Spoznať arboretum ako unikátny objekt regiónu Banská Štiavnica.
- špecifický:	kognitívny:

		<ul style="list-style-type: none">• pochopiť významu a funkciu arboréta• poznať dôvody vzniku/založenia arboréta• určiť polohu arboréta na mape Slovenska<ul style="list-style-type: none">• pracovať s mapou arboréta• vymenovať tri významné objekty regiónu Banská Štiavnica <p><u>psychomotorický:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• prejsť určený úsek značeným chodníkom a neznačenou cestou pomedzi stromy s dôrazom na rôzne špecifiká arboréta <p><u>afektívny:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• vyjadriť svoj postoj k arborétu ako prírodnému objektu so 100 ročnou históriou, ktorý vytvoril človek.	
Cieľ v kontexte lesnej pedagogiky		Formovať vzťah zodpovednosti za prírodné dedičstvo vytvorené našimi predkami.	
Vyučovacie metódy:		Rozhovor, zážitkové hry, práca s prírodným materiálom.	
Organizačná forma práce:		Paralelná práca v troch skupinách na troch pripravených stanovištiach, úvodné a záverečné slovo je spoločné pre všetkých.	
Pomôcky:		Pracovné listy, písacie potreby, mapa SR, drevené obrysy listov, voskovky, šnúrky, pásmo.	
Medzipredmetové vzťahy:		Biológia	
OBSAHOVÝ A ČASOVÝ HARMONOGRAM PRÍPRAVY			
Štruktúra	Čas	Činnosť	Didaktické poznámky
Úvodná fáza	1 min	Privítanie detí v Lesníckom arboréte Kysihýbel	Skupina stojí v kruhu. Lesný pedagóg sa predstaví a privíta deti v arboréte.
	4 min	Motivačné rozprávanie lesného pedagóga	Lesný pedagóg začne rozprávanie o zdravom lese všeobecne, potom premostí na arborétum ako jedinečný objekt lesníckeho výskumu, jeho význam a dôvody založenia v historickom kontexte baníckej tradície regiónu B. Štiavnice. Na konci podá inštrukciu, že ďalšia práca bude prebiehať v troch skupinách. Rozdelenie do skupín je na základe vytiahnutého dreveného listu. Skupiny rotujú v 15 min. intervaloch na troch stanovištiach.
Expozičná fáza	15 min	<i>Poznávacia aktivita (HLAVA):</i> <ul style="list-style-type: none">• Mapa Slovenska	Úlohou žiakov je pomocou špagátu a obrazovej mapy SR vytvoriť na zemi obrys Slovenska. Následne sa vybraní žiaci postavia na určené miesto, napr. hlavné mesto SR, pohorie Vysoké Tatry, rieka Hron, mesto Banská Štiavnica a pod.
	15 min	<ul style="list-style-type: none">• Pracovný list: poznaj región Banskej Štiavnice <p><i>Pohybová aktivita (CELÉ TELO):</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Prechádzka po náučnom chodníku v arboréte	Druhá časť je sústredená na región Banská Štiavnica. Úlohou žiakov je v dvojiciach vypracovať pracovný list, obr. 1.
			Lesný pedagóg sprevádza žiakov po arboréte po vytýčenom chodníku a poukazuje na rôzne špecifiká, napr. plošná výsadba, cudzokrajné dreviny, označenie jednotlivých drevín, zariadenia pre výskum a pod.

	15 min	<i>Tvorivá aktivita (SRDCE):</i> • Vyfarbovanie drevených predlôh v tvare listov drevín	Lesný pedagóg v krátkosti predstaví dreviny, ktorých listy tvorili základ pre rozdelenie do skupín. Následne si drevené listy žiaci vyfarbia podľa vlastnej fantázie a pomocou šnúrkky si vyrobia vlastný privesok, obr. 2.
Fixačná fáza	8 min	Spätná väzba kladením otázok	Po skončení pripraveného programu lesný pedagóg oznámi blížiaci sa koniec stretnutia a vyzve deti, aby vytvorili kruh. Stručne zhmie priebeh celého programu a kladením otvorených a uzavretých otázok zameraných na prežívanie, vedomosť, celkový dojem, dáva priestor na vyjadrenie sa detí. <u>Príklady otázok:</u> • Čo je to arborétum, v čom spočíva výnimočnosť lesníckeho arboréta? • Ako je arborétum prepojené na históriu regiónu? • Aké druhy drevín rastú v arboréte? • Aké významné objekty (kultúrne, historické, prírodné) sa nachádzajú v regióne Banská Štiavnica? • Ako ste sa dnes cítili? Záverečný potlesk
Záverečná fáza	2 min	Pod'akovanie za spoločné stretnutie a presun do školy	Lesný pedagóg sa poďakuje deťom za čas spoločne strávený v prírode, lese.

Obr. 1 : Práca s pracovným listom
Figure 1: Work with a worksheet

Obr. 2: Tvorivé aktivity
Figure 2: Creative activities

Jednotlivé stanovištia boli lokalizované v rámci arboréta. Tvorivá aktivita vzhľadom na charakter práce prebiehala pri vstupnej časti, kde sú umiestnené stoly a lavičky. Pohybová aktivita prebiehala na náučnom chodníku, ktorý je vedený ako okruh po obvodu arboréta, pričom je možné sledovať zmeny drevinového zloženia. Poznávacia aktivita bola situovaná na časti náučného chodníka, v jeho severovýchodnej časti, v ktorej dominantné postavenie z drevín majú sekvojovce mamutie.

Nemožno opomenúť malé občerstvenie pre žiakov na záver priamo v prírode, ktoré umocnilo celkový zážitok lesnej vychádzky. Autenticitu prostredia dotvorili chýbajúce hygienické zariadenia. Avšak ani takýto diskomfort nemal negatívny vplyv na výsledný dojem. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že lesná vychádzka v arboréte tvorila základ celodenného školského poznávacieho zájazdu. Okrem toho v ten deň žiaci so svojimi pedagógmi navštívili centrum Banskej Štiavnice a tajch Evička.

Ďalšou aktivitou v rámci už spomínaného projektu *TreeJoy* bol **Dotazník zameraný na poznanie regiónu Banskej Štiavnice** uskutočnený v mesiaci september 2018. Cieľom bolo zistiť mieru poznania regiónu Banská Štiavnica s dôrazom na jeho prírodné, kultúrne a historické dedičstvo. Oslovených bolo 119 respondentov - študentov stredných škôl okresov Veľký Krtíš, Zvolen, Banská Bystrica vo veku 15 až 17 rokov. Najpočetnejšia veková skupina až 38 % bola vo veku 17 rokov. Uvedené mestá boli vybraté z okruhu do 70 km od Banskej Štiavnice.

Dotazník mal papierovú formu. Obsahoval 6 otázok, z toho 4 boli zatvorené s možnosťou odpovedí áno/nie a 2 otvorené otázky s možnosťou napísať vlastný názor. Vybrané otázky s grafickým spracovaním sú uvedené na grafoch 1 až 5.

Graf 1-5 : Výsledky dotazníka

Graph 1-5: Results of the questionnaire

Graf 1

Graf 2

Graf 3

Graf 4

Graf 5

Z vyhodnotenia dotazníka vyplýva, že región Banskej Štiavnice bol pre daných respondentov pomerne známy. Uvedených bolo 30 rôznych objektov regiónu. Len 5 % respondentov neuviedlo žiaden významný objekt regiónu. Spomedzi najfrekvencovanejších odpovedí významných objektov dominovala Kalvária, Námestie sv. Trojice a bane. Lesnícke arborétum ako významný objekt bol pre respondentov neznámy a zároveň nenavštevovaný. Len 8% respondentov navštívilo arborétum. Z celoslovenského pohľadu respondenti uviedli celkovo 45 rôznych zaujímavostí Slovenska. Ako dominantná zaujímavosť so značným nárastom, ktorú by ukázali svojim kamarátom zo zahraničia boli jednoznačne Vysoké Tatry. Na druhom mieste bol Bojnický zámok a na treťom Banská Štiavnica. Ako najzaujímavejšiu mimoškolskú formu vyučovania geografie až 62% respondentov uviedlo exkurziu. Nezaujímavá mimoškolská forma vyučovania geografie bola pre 34 % respondentov návšteva múzea.

Záver

Dôležitosť poznania regiónu, ktorý tvorí bezprostredné okolie životného prostredia, je pre každého z nás dôležitá, mladých ľudí nevynímajúc. Vedie ich k poznaniu vlastnej minulosti a dedičstva predkov zhmotneného v kultúrnych, historických a prírodných pamiatkach. Aj zdanlivo nenápadné a na prvý pohľad málo výrazné objekty, ako je napríklad Lesnícke arborétum Kysihýbel, majú čo ponúknuť svojim návštevníkom. Realizované aktivity projektu TreeJoy, ktoré boli uvedené ako príklady tohto príspevku ukazujú, že prepájanie školských vedomostí s praktickými ukážkami v skutočnom teréne, je dobrým nástrojom edukácie mladých ľudí. Konkrétne zážitkové aktivity lesnej pedagogiky so zameraním na hlavu, ruky a srdce v kontexte hlavného cieľa: Spoznať lesnícke arborétum ako unikátny objekt regiónu Banská Štiavnica, boli vhodne zvolené. Z hľadiska obsahu treba vyzdvihnúť moment prepojenia histórie, geografie daného regiónu a lesníctva ako odbornej disciplíny. Medzi predmetové väzby a učenie v súvislostiach majú jednoznačný prínos k lepšiemu pochopeniu a zapamätaniu. Veľkú rolu samozrejme zohrala prítomnosť lesníkov ako odborníkov. Lesníci v roli lesných pedagógov boli

súčasne sprievodcami celého programu. Z osobných pohovorov so žiakmi bezprostredne po ukončení programu vyplynulo, že program bol zostavený pútavo a žiakom „nedovoľoval“ nudiť sa. Pri spätnej väzbe na otázku ako sa žiaci cítili, boli všetky odpovede pozitívne. Prítomní pedagógovia školy sprevádzajúci žiakov tiež vyjadrili svoj kladný postoj k celkovému priebehu.

Vo všeobecnosti žiaci kladne hodnotia mimoškolské vyučovanie. Potvrdil to aj dotazník zameraný na poznanie regiónu Banskej Štiavnice, kde až 62 % respondentov označilo ako najzaujímavejšiu formu vyučovania geografie - exkurziu. Na druhom mieste bola lesná vychádzka. Z dotazníka je tiež zrejme pomerne dobré poznanie samotného mesta Banská Štiavnica. Ďalšie odpovede naznačujú poznanie všeobecne známych pamiatok a objektov na Slovensku.

Lesné vychádzky ako základné organizačné formy lesnej pedagogiky v sprievode lesných pedagógov sú vhodnou alternatívou prehlbovania vedomostí regionálnej výchovy a geografie s dôrazom na lesné prostredie daného regiónu. Priamy pobyt vonku a kontakt so živým prostredím v sprievode odborníka vytvára pocit autenticity, čo zvyšuje zážitok a samotné prežívanie. Ďalšími benefitmi sú budovanie kladných vzťahov k zdravému životnému štýlu a k vnímaniu estetických hodnôt prostredia. V neposlednom rade, pobyt vo vonkajšom prostredí priaznivo vplýva na fyzické a duševné zdravie človeka. Významnú úlohu zohráva spôsob, akým sa tieto informácie interpretujú jednotlivým cieľovým skupinám. Pre žiakov treba hľadať zaujímavé formy, ktoré urobia obsah atraktívnejším. Vzdelávanie mimo školských tried v primeranom rozsahu ponúka možnosť zaujať, zapojiť a obohatiť formálne vzdelávanie na školách. Aj výsledky vyššie uvedeného dotazníka naznačujú, že žiaci majú záujem o iné ako klasické vyučovanie. Pri poznávaní regiónu z pohľadu prírody a lesnej krajiny sú aktivity lesnej pedagogiky vhodnou inovatívnou metódou, ktorá má schopnosť podnieť účasť účastníkov k spoznávaniu krajiny, najmä s dôrazom na lesný charakter prostredia.

Podakovanie

Príspevok bol spracovaný v rámci projektu Common heritage, joint future – Trees without borders TreeJoy SKHU /1601/1.1/217 z programu Interreg Slovenská republika - Maďarsko.

Literatúra

VINCIKOVÁ, S. 2009. *Komunikácia a tvorivé riešenie problémov v environmentálnej výchove*. Banská Bystrica: Fakulta prírodných vied UMB, 2009. 89 s. ISBN 978-80-8083-930-7.

- HOLUBČÍK, M. 1960. *Lesnícke arborétum v Kysihýbli pri Banskej Štiavnici*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo pôdohospodárskej literatúry, 1960. 183 s.
- LOYOVÁ, D. a kol. 2018. *Lesná pedagogika – učebné texty k vzdelávaciemu programu*. Národné lesnícke centrum Zvolen, 2018. 112 s. ISBN 978-80-8093-240-4.
- MARUŠÁKOVÁ, E. a kol. 2010a. *Lesná pedagogika ako súčasť environmentálnej výchovy na Slovensku - Konceptia rozvoja*. Národné lesnícke centrum Zvolen, 2010. 65 s. ISBN 978-80-8093-126-1.
- MARUŠÁKOVÁ, E. a kol. 2010b. *Lesná pedagogika – Príručka pre lesných pedagógov*. Národné lesnícke centrum Zvolen, 2010. 67 s. ISBN 978-80-8093-121-6.
- PELÁNEK, R. 2008. *Príručka instruktora zážitkových akcií*. Praha: Portál, s.r.o. 2008. 205 s. ISBN 978-80-7367-353-6.
- ROBERTSON, J. 2014. *Dirty Teaching: A Beginner's Guide to Learning Outdoors*. Independent Thinking Press an imprint of Crown House Publishing, 2014. 224 p. ISBN 9781781351079.
- ŠIRCOVÁ, I. 2007. *S dětmi v přírodě. Zážitková výchova po celý rok*. Praha: Portál, s.r.o. 2007. ISBN 978-80-7367-2001-0.
- ZBORNÍK PRÁČ SHMÚ zväzok 33/I, Klimatické pomery na Slovensku, Vybrané charakteristiky. Bratislava: Vydavateľstvo Alfa, 1991, 239 s.

FORESTRY ARBORETUM KYSIHÝBEL AS A UNIQUE OBJECT OF INNOVATIVE METHODS IN DIDACTICS OF GEOGRAPHY

Summary

The importance of knowing the region that forms the immediate environment is important for each of us, young people without exception. It leads them to know their own past and the heritage of ancestors, materialized in cultural, historical and natural heritage. At first glance, less distinctive and inconspicuous objects like Kysihýbel Forest Arboretum is, have something to offer to their visitors. The implemented TreeJoy project activities that have been cited as examples of this contribution show that linking school knowledge with practical demonstrations in real terrain is a good tool for educating young people. Specific experiential activities of forest pedagogy focused on head, hand and heart in the context of the main objective: To know the forestry arboretum as a unique object of the Banská Štiavnica region, were appropriately chosen. In terms of content, it is necessary to highlight the link between the history and geography of the region as well as forestry as a discipline. Subject bonds and learning in context have a clear contribution to better understanding and memorization. Forests in the role of forest pedagogues were at the same time guides to the program. From personal interviews with pupils immediately after the end of the program, it turned out that the program

was good prepared and not boring. Feedback from both pupils and pedagogues was very positive. They felt very good during the programme.

In general, pupils appreciate extra-curricular lessons. It was also confirmed by a questionnaire focusing on the knowledge of the Banská Štiavnica region, where up to 62% of respondents identified the most interesting form of teaching geography - excursion. The second place was a forest walk. The questionnaire also shows the relatively good knowledge of Banská Štiavnica itself. Further answers indicate, that respondents know well-known monuments and objects in Slovakia.

Forest walks as basic organizational forms of forest pedagogy accompanied by forest pedagogues are a suitable alternative to deepen the knowledge of regional education and geography with an emphasis on the forest environment of the region. Direct stay outdoors and contact with a living environment accompanied by an expert creates a sense of authenticity, which enhances experience. Other benefits are building positive relationships to a healthy lifestyle and perceptions of aesthetic environmental values. Last but not least, living in the outdoor environment has a beneficial effect on the physical and mental health of a person. The way how the information is interpreted to individual target groups has an important role in education. It is necessary to look for interesting forms that make content more attractive to pupils. Outdoor education offers the opportunity to attract attention, engage and enrich formal education in schools to an appropriate extent. The results of the above questionnaire indicate that pupils are interested in different teaching - non-classroom lessons. The activities of forest pedagogy are a suitable innovative method for discovering the nature of the region and the forest landscape. It has the ability to encourage participants to recognize the landscape, especially with an emphasis on the forest character of the environment.

Ing. Dana Chlpošová

Národné lesnícke centrum – Ústav lesníckeho poradenstva a vzdelávania Zvolen

T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen

E-mail: chlposova@nlcsk.org

Fakulta prírodných vied, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

E-mail: dana.chlposova@ukf.sk

Ing. Veronika Jaloviarová

Ing. Jozef Capuliak, PhD.

Národné lesnícke centrum – Ústav lesníckeho poradenstva a vzdelávania Zvolen

T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen

E-mail: jaloviarova@nlcsk.org, capuliak@nlcsk.org